

„Hogy emléke ne csak megmaradjon, de közkinccsé legyen” - Emlékezés Berzeviczy Albert tiszteletére

2.4.2026 - | Magyar Tudományos Akadémia

Berzeviczy Albert néhai akadémiai elnök tiszteletére, halálának 90. évfordulója alkalmából tartottak emlékülést a Magyar Tudományos Akadémián. Berzeviczy az eddig hivatalban volt 21 elnök közül a leghosszabb ideig, 1905 és 1936 között töltötte be ezt a tisztséget. Szolgálatát az a szellemi elv vezérelte, hogy a válságon a kultúra emelheti felül a nemzetet. Kultúrpolitikusként, akadémiai elnökként, a Magyar Olimpiai Bizottság első elnökeként és történészként is hűségesen és kitartóan dolgozott, és máig fontos fókuszpontokra figyelmeztette a magyar szellemi életet. Az emlékülésen a család nevében ükunokája, Szalay-Berzeviczy Attila mondott emlékbeszédet, Gali Máté történész tartott egy Berzeviczy pályaképének egészét átfogó előadást, és az MTA KIK Kézirattárának Berzeviczy életművéhez kapcsolódó kincseiből egy, az emlékülés napján látható kamarakiállítás is készült - rávilágítva azokra az emlékekre és értékekre, amelyek nem csupán egy családéi, hanem az egész nemzetéi.

„Aki a múltra emlékezik, annak sohasem csak a múlttal van dolga. Egészen bizonyosan a jelennel is dolga van, és a jelenből kibontható lehetőségek, dinamikus stratégiai irányvételek módját is keresi az emlékezés formáiban”

- mondta Kecskeméti Gábor, Az Akadémia és Könyvtára 200 éves Évfordulójának Megünneplését Előkészítő Elnökségi Bizottság elnöke a Berzeviczy Albert tiszteletére, halálának 90. évfordulója alkalmából rendezett emlékülésen 2026. március 25-én.

Berzeviczy Albert a Magyar Tudományos Akadémia eddig hivatalban volt 21 elnöke közül a leghosszabb ideig töltötte be a hivatalát: 1905 és 1936 között volt az intézmény elnöke.

A rá való emlékezés az Akadémia és Könyvtára alapításának 200. évfordulója kapcsán „azért is nagyon indokolt, mert az Akadémia centenáriumának idején Berzeviczy volt az elnök: az 1925-ös ünnepségeket lelkesen szervezte és irányította” - mondta Kecskeméti Gábor.

I. „A válságon a kultúra emelheti felül a nemzetet” - Berzeviczy Albert, a kultúrpolitikus

„Amikor Berzeviczy Albert 1920-ban az Akadémia közgyűlési megnyitóbeszédét tartotta, a magyarság történetének négy nemzeti katasztrófáját nevezte meg: a tatárdúlást, a mohácsi csatát és az azt követő másfél évszázados török hódoltságot, az 1849-es szabadságharc bukását követő abszolutizmust és a trianoni békeszerződést. Nagyon érdekes, hogy e négy katasztrófális időszak közül Berzeviczy Albert kettőnek személyes tanúja volt” - emelte ki Kecskeméti Gábor az emlékülést megnyitó köszöntőbeszédében.

Berzeviczy Albert az abszolutizmus idején született, és ez a korszak később tudományos munkásságának tárgya lett. Trianon nemzeti katasztrófáját pedig nem tudományosan dolgozta fel, hanem megélte. Az ezt követő válságos időszakban bontakozott ki tudomány- és kultúrpolitikai tevékenysége, amelynek szellemi vezérelve volt, hogy az első világháború és a trianoni

békeszerződés nyomában járó válságkorszak minél hamarabb felszámolható legyen.

Ő volt az a kultúrpolitikus, aki Klebelsberg Kunóval együtt kidolgozta és érvényre juttatta azt az elképzelést, amely szerint

a válságon a kultúra emelheti felül a nemzetet.

Kecskeméti Gábor tevékenységük kapcsán így fogalmazott: „Klebelsberg és Berzeviczy munkája nyomán egy olyan kivételes erejű, dinamizáló időszak köszöntött be, amikor a magyarság törekvései a kulturális, a tudományos, a szellemi erőfeszítések koncentrációja irányába hatottak a népiskolától kezdve az egyetemek konszolidálásáig.”

„A válságkorszak magát az Akadémiát is élénken érintette”

- hívta fel rá a figyelmet Kecskeméti Gábor. Az első világháború és az azt követő infláció felemésztette a Magyar Tudományos Akadémia vagyonát, megtakarításait, és az intézmény finanszírozás nélkül maradt. Klebelsberg és Berzeviczy együttesen találták meg azt az új finanszírozási formát - azt, hogy az Akadémia működésének elsődleges pénzügyi forrása az évente érkező állami költségvetési támogatás -, amely ettől kezdve a 20. század egészén át működött, és alapjaiban ma is érvényben van.

„Mind a nagyszabású, stratégiai koncepció, amely a magyar tudomány felemelését célozta, mind ennek a finanszírozási stabilizációnak a megteremtése kettőjük együttműködésének eredménye volt.

Klebelsberg miniszteri minőségében, Berzeviczy pedig akadémiai elnöki minőségében koordinálta a magyar tudomány és ezen belül az Akadémia újbóli felvirágoztatását célzó erőfeszítéseket.”

„Berzeviczy Albert szerepéhez és jelentőségéhez képest nagyon csekély a köztudatban ma betöltött szerepe: az, ahogyan és amennyit Berzeviczy Albertről szokás tudni

- hangsúlyozta Kecskeméti Gábor. - Ez azonban szintén nem véletlen, hanem egy ötödik nemzeti katasztrófa, egy ötödik válságkorszak terméke, amelyről Berzeviczy még nem tudhatott, hiszen ő 1936-ban meghalt. A második világháborút követően a kommunista hatalomátvétel egy szisztematikus tisztogatást végzett el a nemzet történettudatában, a nemzeti identitásban is, s többek között szívós igyekezettel, következetes törekvéssel radírozta ki a két világháború közötti akadémiai elnök tevékenységének, munkásságának emlékét s az arra való méltó megemlékezéseket.

Természetesen azt szeretnénk, hogy az Akadémia előtt újabb fénykorok lehetősége nyíljon meg. Ma is ezért vagyunk együtt” - zárta köszöntőbeszédét Kecskeméti Gábor.

II. „A teljes ember záloga” - Berzeviczy Albert jelentősége a nemzeti sporttörténetben

„Mély megilletődöttséggel állok itt Önök előtt, ükunokájaként annak a reneszánsz embernek, akiről ma megemlékezünk. Magyar nemesi családfánk csak az elmúlt 200 évben hét országgyűlési képviselőt, egy házelnököt, két minisztert, valamint a Magyar Tudományos Akadémia két elnökét adta az országnak. A másik elnök Trefort Ágoston volt” - mondta Szalay-Berzeviczy Attila a Berzeviczy Albert tiszteletére rendezett emlékülésen.

„A felmenőim között számomra a legnagyobb alak Berzeviczy Albert. Karakterének és értékrendjének fontos eleme, hogy ellenezte a Szerbia elleni hadüzenetet 1914-ben, elítélte a kommunizmust, és ellenezte a numerus clausust.”

Szalay-Berzeviczy Attila emlékbeszédében ükapja magyar nemzeti sportért végzett munkásságára fókuszált:

„Berzeviczy Albert neve a magyar sport történetében is aranybetűkel íródott.”

Berzeviczy akkor vált az olimpiai mozgalom magyar úttörőjévé, amikor 1890. január 28-án a képviselőházban elmondott beszédében kifejtette az olimpiai eszme jelentőségét: „Nekem, tisztelt ház, meggyőződésem, hogy előbb-utóbb vissza kell térnünk az olimpiai és a pythiai játékok szép korára, amikor a testi és szellemi erők úgyszólván mint egyenrangú tényezők küzdöttek a versenypályán.”

Államtitkárként tett is ezért az ügyért.

Berzeviczy Albert közreműködésével került be a középiskolák tanterveibe a korcsolyázás, a kötelező uszodalátogatás, a vívás, és előírta az ifjúsági tornaversenyek megszervezését is.

1895. december 19-én a vezetésével létrejött Magyar Olimpiai Bizottság első elnökeként

elérte, hogy Magyarország is részt vegyen az első modern kori olimpiai játékokon,

és azt is, hogy a magyar sportolók nem az Osztrák-Magyar Monarchia olimpikonjaiként, hanem a Magyar Királyság versenyzőiként vonultak fel a nyitóünnepélyen. 1896-ban Athénban végül hét sportolónk hat sportágban képviselte hazánkat, köztük Hajós Alfréddel, és összesen hat olimpiai érmet szereztek.

Berzeviczy Albert elkötelezett támogatója volt az olimpiai játékok Budapestre hozatalának, és szorgalmazta egy nemzeti stadion felépítését is. 1911-ben a Magyar Tudományos Akadémia székháza adott otthont a Nemzetközi Olimpiai Bizottság 14. kongresszusának. Az 1912-es stockholmi olimpián elvi döntés született arról, hogy 1920-ban Budapest rendezze az olimpiát, 1914-ben pedig a Nemzetközi Olimpiai Bizottság szavazásán Budapest nyert is Antwerpen előtt. Az 1920-as budapesti olimpia tervét azonban eltörölte a történelem.

„Ükapám szellemi öröksége, a sportban rejelő nemzetegyesítő erőbe vetett hite ma is erőt ad számomra a saját munkámhoz. Éppen azért az általam vezetett Budapesti Olimpia Mozgalom és a BOM a Magyar Sportért Alapítvány a

Berzeviczy Albert-ösztöndíjprogrammal segíti mai fiatal olimpikonjainkat,

hogy ne kelljen választaniuk az élsport és tanulmányaik befejezése között, mert ahogy Berzeviczy Albert is hitte: a testi és szellemi erők egyenrangú fejlesztése a teljes ember záloga” – zárta emlékbeszédét Szalay-Berzeviczy Attila.

III. „A márványarcú polihisztor”: Berzeviczy Albert élete és munkássága (1853-1936)

Az emlékülésen Berzeviczy Albert pályaképéről életművének kutatója, monográfusa és kéziratban maradt forrásszövegeinek kiadója, Gali Máté történész, a Mathias Corvinus Collegium Történettudományi Műhelyének vezetője tartott előadást.

A Berzeviczy család első ismert őse a 13. században élt, tiroli származású Rutker (más formában: Rüdiger, Rutgerus, Rutkerus) comes volt, aki a leginkább Katona József *Bánk bán*jából ismert tragikus sorsú magyar királyné, Merániai Gertrúd, II. András király felesége kíséretével érkezett

Magyarországra.

A család a 13-14. század folyamán tett szert birtoktestekre a történelmi Felvidéken: Szepes vármegyében (Kakaslomnic) és Sáros vármegyében (Berzevice).

A Berzeviczyek a 15. századtól kezdve számos kiváló, meghatározó szellemi embert adtak hazánknak.

Berzeviczy Albert édesapja Berzeviczy Tivadar (1817-1889), édesanyja Szinyei Merse Amália (1821-1888) - Szinyei Merse Pál festőművész nagynénje - volt, keresztanyja pedig Szinyei Merse Emma, Dessewffy Arisztid aradi vértanú özvegye.

Berzeviczy kiemelten jól tanuló, rangos iskoláit mindvégig kitűnően végző diák volt. Tanulmányi éveit 1877-ben a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemen szerzett államtudományi doktorátusa koronázta meg, doktori értekezésének címe *Rend és szabadság az igazgatásban*, amelyet különnyomat formájában az MTA KIK Kézirattára őriz.

Ugyanebben az évben Berzeviczy Albert feleségül vette Kuzmik Zsófiát. Házasságukból négy gyermek született: Alice 1879-ben, Lilian és Edit 1880-ban, Albert 1885-ben. Gyermekük közül ikerlányaik élték meg a felnőttkort, Alice és Albert csecsemőkorukban betegségben meghaltak. Berzeviczy Edit később báró Szalay Gábor hitvese lett, ekkor történt meg a két család nevének egyesítése. Berzeviczy Lilian báró Schell-Bauschlott Ernővel kötött házasságot.

Jogvégzett emberként és a családi hagyományoknak megfelelően Berzeviczy Albert kezdetben a vármegyei közigazgatásban töltött be tisztségeket, és az Eperjesi Evangélikus Kollégium jogakadémiájának tanára volt. 1880-ban megjelent *A politika és a morál* című műve. 1881-ben az eperjesi választókerület országgyűlési képviselőjévé választották.

Kultúrpolitikai hivatását és szellemiségét - amint azt 1896-ban a hazai közművelődési egyletek országos kongresszusán megfogalmazta - mindvégig az alábbiak vezérelték: „Nem akarunk senkit sem a jogaitól megfosztani, sem nemzeti jellegéből kivetkőztetni, sem egyéniségének szabad fejlődésében megakadályozni, de [...] szükségesnek tartjuk, hogy az állam és a társadalom közreműködésével

mentül magasabb tökélyre fejlesszessék ki hazánkban az a műveltség, az a cultura, amely, bár egészen az európai civilisatio eszmeközösségében él, jellegét, természetét, tartalmát a magyar nemzettől s nem mástól kölcsönzi.”

Parlamenti pályájának rangos állomásai közül különösen kedves volt számára, hogy 1896-ban Ferenc József király valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki, e pálya csúcsának pedig az tekinthető, amikor

1903 és 1905 között Tisza István első kormányának vallás- és közoktatásügyi minisztere lett,

1910-11-ben pedig a képviselőház elnökévé választották.

Berzeviczy Albert 1905-től töltötte be a Magyar Tudományos Akadémia elnöki tisztségét. Működésének első évtizede után, 1916-ban az *Akadémiai Értesítő* így ír róla:

„bölcsségével és igazságosságával megalapítója lett nemzetünk egy új, szebb korszakának, mely a polgári és politikai szabadság, a nemzeti önállóság szilárd alapjain egyesíti az anyagi fejlődés és szellemi haladás minden föltételeit, s népünknek múltjához méltó, tisztességes helyet szerzett az emberiség legmagasabb javaiért versenyző művelt nemzetek társaságában.”

Berzeviczy Albert kultúrpolitikus tevékenysége mellett tudós ember is volt. A korszakkal foglalkozó magyar történészek úgy vallják, hogy

Beatrix királyné című munkájánál a mai napig nem írtak jobb monográfiát a királynéről sem tudományos, sem ismeretterjesztő jelleggel. Az általa kiadott *Aragóniai Beatrix magyar királyné életére vonatkozó okiratok* pedig egy egészen unikális forrásgyűjtemény.

Ehhez a forráskiadáshoz Berzeviczy ugyanis abban a nápolyi levéltárban végzett kutatásokat a 19–20. század fordulóján, amelyet később a második világháborúban szétlőttek és lebombáztak, és az ott lévő iratok javarészt megsemmisültek. Tehát azok a dokumentumok, amelyek Berzeviczy forrásgyűjteményében szerepelnek, 1944–45 folyamán örökre elégték, így a kutatók számára kizárólag ebből a forrásgyűjteményéből érhetőek el.

Berzeviczy italoofil emberként sokat járt Itáliában, ahová nemcsak történészi, hanem művészettörténeti érdeklődése is hajtotta. Utóbbi olyan könyvekben manifesztálódott, mint a több nyelvre lefordított, több országban is kiadott *Itália. Úti rajzok és tanulmányok; A cinquecento festészete és szobrászata*, valamint az alapvetően Görögországról szóló *Délen. Útirajzok és tanulmányok* című munka. Ezek mellett művészettörténészként foglalkoztatta őt a 17. századi tájképfestés (*A tájképfestés a XVII. században*), de könyvet írt a Shakespeare színműveiben található különféle természetfeletti elemekről is (*A természetfölötti elem Shakespeare színműveiben*).

A *Közművelődésünk és a harmadik egyetem* című, 1896-ban megjelent munkájában amellett tett hitet, hogy a budapesti és a kolozsvári egyetem mellett szükség van még egy egyetem alapítására Magyarországon, mégpedig kifejezetten az ország azon részein, ahol a magyar etnikum van többségben, például Kassán, Debrecenben vagy Szegeden.

Amikor létrejött a Tanácsköztársaság, Berzeviczy Albertet mint a régi rendszer hívét 1919 áprilisában, húsvétvasárnapról húsvéthétfőre virradóra letartóztatták, és több napig fogva tartották.

Bő egy évre rá, 1920. június 4-én aláírták a trianoni békeszerződést. Akadémiai közgyűlési elnöki beszédében Berzeviczy ekkor így fogalmazott: „Hazánk ezeréves történetében három korszak van, mely a nemzeti szerencsétlenség nagysága szempontjából jelenünkkel összehasonlítható, bár a különbségek is szembeötlők. E három korszak: a tatárdúlás, a mohácsi vész, a reá következő több mint másfél százados török hódítással; és a szabadságharcunk leveretése után ránk nehezedett absolut uralom kora. E három korszakot kell napjainkkal párhuzamba vonnunk, hogy azok elviselésének tényéből merítsünk következtetést arra, vajon nemzetünk legújabb katastrofája után is remélhetjük-e előbbi nagyságában való feléledését? E téren korszakos feladat vár a tudomány és irodalom művelőire.”

Berzeviczy ezután visszavonult a pártpolitikától, de a közéletben továbbra is aktív maradt.

Az Interparlamentáris Unióban két fő témája volt: egyrészt a határon túli magyar kisebbségek védelme és a kisebbségeket ért sérelmek orvoslása, másrészt a lefegyverkezés kérdése.

Utóbbi kapcsán 1922-ben így beszélt: „Követelnünk kell a fegyverkezés mérséklése tekintetében az egyenlő elveknek minden állammal szemben való alkalmazását. Szűnjék meg az államok kategorizálása a győztesek és legyőzöttek szerint, és ne tekintsék a fegyverkezést egyoldalú biztosítási rendszabálynak, a győztesek birtokának védelmére. Az általános védkötelezettséget vagy mindenütt meg kell engedni, vagy mindenütt meg kell szüntetni. A békekötések által elkövetett sok igazságtalanság orvoslását kezdjük meg a lefegyverzés kérdésének igazságos megoldásával, mert e nélkül Európának soha nem lesz igazi békéje.”

A határon túli magyar kisebbségek védelmében és a kisebbségeket ért sérelmek orvoslása

érdekében pedig 1928-ban így emelt szót:

„...Magyarország készséggel beleegyezik abba, hogy ezeket az állítólagos sérelmeket a Nemzetek Szövetsége megvizsgálja, habár az utódállamokban élő magyar kisebbségeknek nagyon is megokolt panaszai és sérelmei eddig nem találtak meghallgatásra a Nemzetek Szövetsége előtt.”

Márai Sándor Berzeviczy 80. születésnapján az *Ujságban* írt vezércikket az ünnepeltről.

1933. június 18-án megjelent írásában Márai így fogalmazott: „Ahogy Berzeviczy értelmezi nyolcvanéves korában a közszabadságot, a politikai jogokat, a kulturát, a szellem szuverénitását, a sajtószabadságot, a felekezeti békét, [...] abban nagyon szívesen megegyeznék. [...] Már nagyon kibékülnék a nacionalizmusnak azzal a meghatározásával, melyet Berzeviczy hirdetett ötven éven át, s amely

ismer nemzeti szuverénitást, de nem ismer például fajelméletet!”

„Apponyi Albertre mondják, hogy a két világháború között ő volt a magyar politika »grand old man«-je - fogalmazta meg előadásában Gali Máté. - Berzeviczy esetében pedig azt lehet mondani, hogy ő volt a magyar kultúrélet »grand old man«-je.”

Nem sokkal halála előtt, akadémiai elnöki tisztségéből való visszavonulásakor Hóman Bálint kultuszminiszter 1936. március 11-én kelt levelében többek között az alábbi sorokat írta Berzeviczynek:

„Egy emberöltőn át állott a magyar kultúra e fényesmultu intézményének élén, méltóan képviselve annak nemes hagyományait és gondosan őrködve azon, hogy a nemzet szellemi életének e jelentős tényezője eredményesen töltse be hivatását. [...] önzetlen és fáradhatatlan munkálkodásáért teljes elismerésemet fejezem ki.”

Berzeviczy Albert 1936. március 22-én halt meg. Halálos ágyánál álló rokonainak a visszaemlékezései szerint utolsó szavai ezek voltak:

„magyar... kultúra... tudomány... győzelme... magyar...”.

„Nem tudom, látta-e valaki Berzeviczy Albertet nevetni? Én sohasem. De látta-e valaki őt haragudni? Én sohasem. Arca soha semmi indulatot nem árult el; sohasem ejtett ki egy szót, mely érzelmet fejezett volna ki, soha nem mondott és nem tett semmit, amit meg nem gondolt volna; soha senkit nem támadott és semmi lehetőséget nem szolgáltatott arra, hogy őt támadják - írta *A márványarcú ember* című nekrológiájában Tápay-Szabó László művelődéstörténész. - Én az ilyen »márványarcú« embereket ismerem és csodálom. Semmivel sem érznek kevesebbet, mint más; öröm és szomorúság, lelkesedés és elkeseredés bennük is éppen úgy viharzik, mint másokban; ők egyszerűen - erősebbek, mint mások, mert mindig elegendő az energiakészletük nemcsak szándékaik megvalósítására, de indulataik fékentartására is. Azt a hatalmas vadat, melynek neve »én«, állandóan láncra verve tartják, hogy feltétlenül uralkodhassanak felette.”

IV. „Berzeviczy Albert, az MTA elnöke” - Kamarakiállítás

Az emlékülés egy kamarakiállítással is tisztelgett az Akadémia leghosszabb ideig regnáló elnöke előtt. A Berzeviczy elnökségéről, tudós munkásságáról és az emlékezetpolitikáról szóló tárlatot Babus Antal, az MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye vezetője, a kiállítás kurátora mutatta be a jelenlévőknek.

A négy tárlóban elrendezett kamarakiállításon a látogatók megtekinthették többek között a *Beatrix királyné* című monográfia eredeti kéziratát, Berzeviczy Albert naplóját vagy *Az absolutizmus kora* című, meghatározó, négykötetes történelmi alapmű – amelynek több ezer oldalas, teljes kéziratanyagát is az MTA KIK Kézirattára őrzi – első nyomtatott kötetét. Látható volt a kiállításon annak az emlékéremnek az egyik példánya is, amelyet Klebelsberg Kunó veretett a 70 éves Berzeviczy Albert tiszteletére 1923-ban, mellette pedig helyet kapott az az elegáns levél, amelyben Berzeviczy megköszöni Klebelsbergnek e megtiszteltetését.

1934-ben, amikor 30. éve töltötte be az Akadémia elnöki tisztét,

Berzeviczy Albertet egy emlékkönyvvel köszöntötték olyan kiváló tudósok és akadémikusok, mint Császár Elemér irodalomtörténész, Domanovszky Sándor történész, Gombocz Zoltán nyelvész, Herczeg Ferenc író, Horváth János irodalomtörténész, Lukinich Imre történész, Ravasz László református lelkész, Tolnai Vilmos nyelvész és Voinovich Géza irodalomtörténész.

A könyv elkészítése során kibontakozó értékes levelezés részleteit, dokumentumait is megtekinthették a jelenlévők a kamarakiállításon.

A „színes tintákról álmódó” Kosztolányi Dezső egyik valóban színes, zöld tintával írt levele is helyet kapott a tárlaton. A levelet 1931 májusában írta Berzeviczy Albertnek a költő.

Berzeviczy a Kisfaludy Társaság elnöke volt,

míg Kosztolányi a *Nyugat* köréhez tartozott. A „márványarcú” Berzeviczy azonban lelkiismeretes politikusként és jó minőségű emberként tudta és elismerte, hogy bár a két közösség szellemisége eltér egymástól, a nyugatosok köre igen felkészült és nagy tehetségű emberekből áll. Berzeviczy ezért 1930-ban

kezdemenyozte előbb Babits, majd Kosztolányi felvételét is a Kisfaludy Társaságba.

Kosztolányi felvételekor nagyon szép köszöntőt mondott a költő tiszteletére: hangsúlyozta magas minőségű nyelvtudását, és kiemelte, hogy Kosztolányi nemcsak Magyarország költője, hanem világirodalmi nagyság. A tárlaton kiállított, 1931-ben kelt levelében Kosztolányi gratulál Berzeviczy Albertnek újbóli akadémiai elnöki megválasztásához.

Babus Antal kurátori tárlatbemutató szavait követően Kecskeméti Gábor akadémikus zárta a Berzeviczy Albert halálának 90. évfordulója alkalmából rendezett emlékülést.

A Széchenyi-díjas irodalomtörténész hangsúlyozta, hogy az 1934-es Berzeviczy-emlékkönyv szerzőinek közössége és az általuk képviselt szellemi értékek világa „egy Atlantisz”.

„Egy szellemi élcsapat voltak ők, egy olyan kivételes korszaknak a rendkívüli erejű humán értelmisége, amely sajnos a 21. század elejére csaknem feledésbe merült, legalábbis méltatlanul háttérben van.

Meg kell tennünk [...] azt a részint tiszteletadást, részint emlékéllítást, részint a mindezeknek a humán tudósoknak az életművéből kibontható folytatásra érdemes dolgok megragadását, amelyek mentén a Magyar Tudományos Akadémia 21. századi tevékenységét valahogyan vissza tudjuk tenni arra a sínre, ahonnan az 1945 és 1990 közötti időszak letaszította. [...] Nemcsak azt kell emlékezetben tartanunk a 20. századból, [...] amilyen hagyományok felé, amilyen köztudatban forgó nevek felé a 20. század második fele orientálta a magyar közvéleményt, köztudatban forgó nevek felé a 20. század első felének rendkívül rangos magyarországi értelmiségi léte, szellemi tevékenysége is megérdemel egy fókuszált figyelmet, és bizonyos értelemben rehabilitációt is.”

A hallgatóság figyelmét a múltból a jelenbe helyezve, majd a jövő felé irányítva az MTA200 Elnökségi Bizottság elnöke így fejezte be záróbeszédét:

„Ez a generáció, ez a kiváló értelmiségi csapat meg tudta tenni, hogy bizonyos elemeiben máig érvényes fókuszpontokra figyelmeztette a magyar szellemi életet.

[...] Berzeviczy Albert emlékének az ápolásában nemcsak aktívabban kellene eljárunk, hanem reguláris, ismétlődő alkalmakat kellene teremtenünk arra, hogy az életműre emlékezzünk. Fölvetődött az a gondolat, hogy vagy egy díj megalapításával, vagy a Magyar Olimpiai Bizottság által már létrehozott díjhoz való alapítói csatlakozással fejezzük ki ezt a szándékunkat. Elkezdődött az erről szóló gondolkodás.”

https://mta.hu/mta_hirei/hogy-emleke-ne-csak-megmaradjon-de-kozkinccse-legyen-emlekules-berzevicy-albert-tiszteletere-115275